

Høringsinnspill fra Palestinakomiteen i Norge.

Det er fortsatt slik at Norges uttalte politikk i internasjonale fora og Utenriksdepartementets anbefalinger ikke samsvarer med den politikken som styrer Statens Pensjonsfond Utland (heretter Fondet) sine investeringer. Vi ser også at det er tydelige mangler i de etiske retningslinjene som Etikkrådet brukte som utgangspunkt for sine anbefalinger.

Fondet eier per 31.12.2025 aksjer for 306 milliard kroner i 50 av de 100 største våpenselskapene i verden. Det er en økning på 96 milliard kroner det siste året. Mange av disse selskapene har ifølge FN-eksperter og American Friends Service Committee levert våpen til Israels folkemord mot palestinerne. Dette står i sterk motstrid til finansminister Stoltenbergs forsikringer om at fondet ikke skal være investert i selskaper som leverer våpen til folkerettsbrudd.

Norges Bank sendte brev til finansdepartementet 18. august i 2025. Der lovet de fornyet gjennomgang av rutineene. Stortinget vedtok 4. november *-styrket aktsomhet og raskere reaksjon* dersom forutsetningene for investeringene endret seg på grunn av krig og folkerettsbrudd.

Vi er glade for at et av selskapene på FNs liste over selskaper som bidrar til krigsforbrytelser, Caterpillar, ble utelukket fra Fondet i fjor. Men ut over det er det vanskelig å se bedring i praksis. Norges Bank har i fondets historie ekskludert totalt 3 våpenselskaper med henvisning til §4c (s under) ifølge nbim.no. Det er et kinesisk og et indisk selskap som har solgt til Myanmar, og et kinesisk som har solgt til Russland. Ingen selskaper er ekskludert for våpensalg til Israel under det pågående folkemordet i Gaza. (Caterpillar ble utelukket på grunn av *-alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner*, med henvisning til at de ble brukt til *-omfattende ødeleggelse av palestinsk eiendom.*)

§4, Kriterier for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper i Retningslinjene for observasjon og utelukkelse av selskaper fra SPU, har altså vært en sovende paragraf. I §4c heter det at *-salg av våpen til stater i væpnede konflikter som benytter våpnene på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkerettens regler for stridighetene*, kan være grunnlag for utelukkelse.

Terskelen for å anvende denne paragrafen har altså vært for høy. Det har for eksempel ført til at Fondet har kjøpt seg opp i verdens nest største våpenprodusent, RTX. De leverer bomber, missiler, kanoner, radarsystemer og flymotorer til Israel. FN har advart Fondet mot nettopp dette selskapet. For to år siden eide Fondet 0,56 % av aksjene (6,7 mrd kroner). Nå er andelen 1,24 % av selskapet (30,8 mrd kroner). Vi mener at tolkningen av §4c har vært alt for streng, og at det må endres når nye retningslinjer kommer på plass.

Det vakte oppstyr da det ble kjent at Fondet hadde investert i det israelske selskapet Bet Shemesh, som vedlikeholder Israels bombefly. Det førte til raskt nedsalg. Men fondet har store investeringer i de selskapene som leverer flyene og deler til flyene. Det har ikke fått konsekvenser. Fondet har også store eierandeler i selskap som produserer motorer til israelske tanks. Dette er ikke nok til utelukkelse, ifølge Etikkrådets sekretariat.

FNs våpenhandelsavtale setter forbud mot salg av våpen og våpendeler dersom de *blir brukt i forbindelse med folkemord, forbrytelser mot menneskeheten, alvorlige brudd på Genève-konvensjonene av 1949, ...* Fondet medvirker dermed gjennom sitt eierskap til brudd på Norges forpliktelser, Fondet medvirker til krigsforbrytelser.

Tech-selskapenes betydning for moderne krigføring har vært gjenstand for mye oppmerksomhet den siste tida. Organisasjonen *Lysverket* leverte i februar rapporten *-Grusomhetens aksjer*, se <https://www.lysverket.org/utredninger/sputech>.

De konkluderer med at Fondet er investert i 17 teknologiselskaper med kobling til israelske menneskerettighetsbrudd i Palestina. De skriver i rapporten *-Investeringer i disse selskapene utsetter oljefondet for juridisk- og omdømmerisiko og knytter Norge til mulige internasjonale forbrytelser begått av Israel. Den nye studien viser at oljefondet kunne ha håndtert risikoene ved å ta i bruk FNs veiledende prinsipper og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv. NBIM og Etikkrådet har ikke klart å implementere disse internasjonale standardene. Resultatet er at oljefondets nåværende etiske rammeverk er dårlig rustet til å håndtere eksponeringen for risiko for menneskerettighetsbrudd.*

Et av de selskapene som omtales er det amerikanske selskapet Palantir. De har levert programvare og KI-verktøy til den israelske hæren, inkludert verktøy som identifiserer mål og foreslår luftangrep, samt overvåkings- og etterretningssystemer brukt på Vestbredden. Palantir var delaktig i det folkerettsstridige personsøkerangrepet i Libanon i 2024. Palantir har inngått strategisk partnerskap med det israelske forsvarsdepartementet for å hjelpe landet krigsinnsats. Det er ingen tvil om Palantirs medvirkning til Israels krigsforbrytelser.

For to år siden hadde Fondet aksjer verdt 1,32 mrd kroner i selskapet, en eierandel på 0,35 %. Fondet har per 31.12.25 aksjer for 52,2 mrd kroner, en eierandel på 1,22 %. Fondet har altså økt sin eierandel i Palantir som om det var et normalt, suksessrikt tech-selskap med gode utsikter til gevinst.

Vi kan ikke i oljefondsmeldingen se at NBIM har utviklet verktøy for å håndtere raske endringer i investeringsforutsetningene som følge av krig eller alvorlige folkerettsbrudd. Vi kan heller ikke se at det finnes planer for ansvarlig forvaltning av eierskap i tech-selskaper som Palantir.

Palestinakomiteen i Norge har levert en omfattende anmeldelse av Norges Bank med flere til Det nasjonale statsadvokatembetet for innsats mot organisert og annen alvorlig kriminalitet (NAST). Alle anklages for medvirkning til staten Israels krigsforbrytelser, forbrytelser mot menneskeheten og folkemord i Gaza, og medvirkning til ulovlig bosetting under den ulovlige okkupasjonen av Palestina. Anmeldelsen kan leses her <https://palestinakomiteen.no/aktuelt/11-pressemedling/258-anmeldelse-av-norges-bank-med-flere>

Vi påstår at Fondets investeringer har styrket Israels evne til å begå folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Dette rammes av norsk lov, straffelovens kapittel 16. Det er ingenting i den foreliggende stortingsmeldingen eller NBIMs melding om ansvarlig forvaltning fra februar i år, som reduserer grunnlaget for anmeldelsen. Tvert imot har Fondet økt sine investeringer i flere av de selskapene som medvirker til Israels forbrytelser.